

Na straży kompetencji społecznych, czyli o roli wartości chrześcijańskich w życiu młodzieży

Mgr Patrycja Sadło – DOKTORANTKA KUL

W 2011 roku ukończyła studia I stopnia w WSZiA w Zamościu, kierunek: pedagogika, specjalność: profilaktyka społeczna i resocjalizacja oraz uzyskała tytuł zawodowy: licencjat. W 2013r. ukończyła studia magisterskie w WSGE im. Alcide de Gasperi w Józefowie na kierunku pedagogika, specjalność: opiekuńczo - wychowawcza i doradztwo zawodowe. Obecnie doktorantka na Wydziale Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Lublinie. Autorka licznych publikacji naukowych, uczestniczka krajowych i międzynarodowych konferencji. Wolontariuszka programu „PROJEKTOR - wolontariat studencki”, którego celem jest zmiana na lepsze przyszłości wielu dzieci mieszkających na wsi i w małych miejscowościach. Osoba aktywna i otwarta na nowe doświadczenia. Pasjonatka kreatywnej edukacji oraz nauki poprzez działanie.

.....
*„Wychowanie jest przede wszystkim obdarzeniem człowieczeństwem
 – obdarzeniem dwustronnym.*

*Jest to również proces wzajemny - wychowawcy - rodzice
 są równocześnie w pewien sposób wychowywani.*

*Ucząc człowieczeństwa swoje dziecko,
 sami też poznają je na nowo i uczą się go na nowo.”*

Bł. Jan Paweł II.¹

1. KOMPETENCJE W UJĘCIU TEORETYCZNYM

Pojęcie kompetencji jest niejednoznaczne i charakteryzuje się rozbudowanym zakresem znaczeniowym. Próby zdefiniowania tego terminu podejmowane są w obrębie różnych dyscyplin naukowych. Powoduje to, że nie ma jednej definicji i jednego rozumienia tej kategorii pojęciowej. Dokonany przegląd literatury pozwala na stwierdzenie, że znaczenie kompetencji jest warunkowane przez kontekst problematyczny i teoretyczny. Termin kompetencja pochodzi od łacińskiego słowa *competere*, które tłumaczy się jako: nadawać się, zajmować określoną pozycję².

Według Wincentego Okonia kompetencja to zdolność do określonych obszarów zadań i jednocześnie efekt procesu uczenia się³. Przytaczane w literaturze przedmiotu definicje zwracają uwagę na odniesienie pojęcia kompetencji do:

- stanu wiedzy, czyli opisu deskryptywnego, bądź proceduralnego jakiegoś działania (znajomość pewnych schematów, skryptów działania prowadzących do efektywnego jego wdrażania), co można wiązać z funkcjonowaniem poznawczym jednostki;

¹ Jan Paweł II [w:] List do rodzin (*Gratissimam sane*) z okazji roku rodziny 1994.

² J. Madalińska- Michalak, *Kompetencje emocjonalne nauczyciela*, Wolters Kluwer, Warszawa 2012, s. 68.

³ W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1981, s. 176.

- komponentu motywacyjnego, związanego z pewnym poziomem pobudzenia, mogącego wynikać z napięcia, co można wiązać z afektywno-motywacyjnym aspektem funkcjonowania człowieka;
- umiejętności przeprowadzenia działania poprzez własne zachowanie, przeprowadzenie czynności realizujących zamiar, co można wiązać z funkcjonowaniem behawioralnym człowieka, czyli po prostu jego zachowaniem⁴.

Kompetencje społeczne jest to grupa umiejętności, których pojawienie się w repertuarze zachowań człowieka jest zależne od obecności środowiska społecznego i podejmowanych w nim interakcji. Istotne jest, że kompetencje społeczne można kształtować w sposób dowolny na różnych etapach życia. W związku z tym ważną rolę w ich rozwoju odgrywa trening⁵.

2. PŁASZCZYZNY FUNKCJONOWANIA KOMPETENCJI SPOŁECZNYCH

W zakresie funkcjonowania jednostki istnieją liczne płaszczyzny na jakich można zaobserwować działanie kompetencji społecznych. Jak podaje Michael Argyle można wyróżnić takie ich elementy jak:

- a. Empatia oraz umiejętności w zakresie pełnienia ról, istotnych z punktu widzenia współpracy i układania harmonijnych relacji z innymi;
- b. Nagradzanie, czyli innymi słowy umiejętność udzielania wzmocnień społecznych innym ludziom i reguła wzajemności, czyli odzwierciedlania i motywowania;
- c. Asertywność, czyli umiejętność obrony własnych praw i granic bez okazywania agresji;
- d. Rozumienie kontekstu społecznego i zachowań, w tym umiejętność rozwiązywania konfliktów (przyjmowanie i analizowanie innego punktu widzenia, niż własny);
- e. Komunikacja werbalna i niewerbalna;
- f. Umiejętność korzystnej autoprezentacji⁶.

Kompetencje społeczne są najczęściej opisywane, jako złożone umiejętności, które umożliwiają efektywne radzenie sobie w określonego typu sytuacjach społecznych. Ich obecność ujawnia się w relacjach z innymi ludźmi. Z jednej strony umożliwiają one osiąganie własnych celów, z drugiej zaś, działanie w zgodzie z oczekiwaniami społecznymi. Jest to zatem, świadomość własnych celów, potrzeb (refleksyjność i wgląd), znajomość reguł społecznych (rozumienie sytuacji społecznych i panujących w świecie reguł społecznych) i umiejętność przełożenia własnych celów na działanie w relacji z innymi ludźmi (budowanie relacji interpersonalnych), często przy jednoczesnym skorzystaniu z ich zasobów. Kompetencje społeczne nabywane są i kształtowane w toku socjalizacji, w kontekście interakcji z innymi ludźmi. Początkowo tymi innymi są osoby najbliższe – matka, ojciec, inni opiekunowie, rodzeństwo, później zaś rówieśnicy i przedstawiciele różnych instytucji społecznych (np. wychowawczynie w przedszkolu,

⁴ D. Wiszejko-Wierzbicka, *Kompetencje społeczne –rozpoznanie i rozwój* [w:] projektmlodziez.pl/wp-content/plugins/download.../download.php?id=5 , z dnia 30.03.2014r.

⁵ D. Wiszejko-Wierzbicka, *Kompetencje społeczne...* op. cit., z dnia 01.04.2014r.

⁶ Tamże.

nauczyciel, trener). Człowiek w trakcie swojego życia napotyka na różne sytuacje społeczne. Po zmierzeniu się z nimi nabywa nowe doświadczenia i coraz to bardziej zaawansowane umiejętności. W tym sensie duże znaczenie ma tzw. „trening społeczny”⁷.

Jak podaje Dorota Wiszejko - Wierzbička „...każda z kompetencji będzie opisywana w przeciwstawieniu jej innej kompetencji, np. współpracy przeciwstawiona jest praca indywidualna, asertywności – empatia. Chodzi o to, aby „brak” obserwacji danej kompetencji nie był definiowany w kategoriach deficytu, lecz różnicy indywidualnej. Oznacza to tyle, że ludzie różnią się od siebie, posiadając odmienne konfiguracje predyspozycji i umiejętności. Brak wyraźnej dominacji niektórych z nich, np. kompetencji przywództwa, nie skazuje jednostki na wykluczenie z funkcjonowania społecznego, jednak predysponuje ją do innych ról, niż lider (jak wiadomo lider potrzebuje zespołu, którym będzie kierował). Dlatego opisując jedną z kompetencji, równocześnie możemy sprawdzić inną”⁸.

3. MŁODZI LUDZIE W OBLICZU KRZYSU AUTORYTETÓW

Współcześnie na skutek wielości funkcjonujących obok siebie koncepcji człowieka, ich mieszania się w świadomości ludzi XXI wieku, chaosu aksjologicznego przejawiającego się różnorodnością koncepcji wartości, ich rozumienia, nastawienia do ich obowiązywalności, stosunek do autorytetów nie jest jednoznaczny⁹. Żyjemy w czasach silnego poczucia moralnej ambiwalencji, w nieprzejrzystym świecie, w którym różne zasady i normy przemawiają odmiennymi głosami, wzajemnie się znoszącymi. Żaden autorytet nie może nam dać gwarancji, o które nam chodzi, a ponadto każdy, któremu możemy zaufać może być zakwestionowany. Jednakże nie oznacza to zniesienia go jako współczesnego zjawiska społecznego¹⁰. Autorytet nie jest kategorią stałą, nie wynika z nadania społecznego, na przykład z urodzenia czy pełnionych funkcji. Jest kategorią tworzoną w procesie życia, zdobywaną w codziennym trudzie. Jednakże współczesność wyraźnie nie sprzyja rozwojowi autorytetu. Dziś ta wartość jest mocno nadwyrężona. Wchodzi w konflikt z takimi wartościami współczesności, jak mobilność, ryzyko czy siła przebicia¹¹.

Zagadnienie kryzysu autorytetu jest problemem współcześnie bardzo aktualnym. Wiąże się nie tylko z utrzymaniem dyscypliny i ładu społecznego, z wychowaniem młodej generacji, ale stanowi także ważny czynnik, który umożliwia nieustanny rozwój społeczeństwa. Kryzys autorytetu generowany jest głównie destrukcyjnymi zjawiskami w obszarze jego konstytutywnych właściwości. Przede wszystkim wyrasta na motywach buntu wobec władzy. Zanikł autorytet władzy państwowej oraz państwowego prawa, i co więcej tych in-

⁷ A. Matczak, *Temperament a kompetencje społeczne* [w:] W. Ciarkowska, A. Matczak (red.), *Psychologia różnic indywidualnych: wybrane badania inspirowane Regulacyjną Teorią Temperamentu Profesora Jana Strelaua*, Uniwersytet Warszawski Interdyscyplinarne Centrum Genetyki Zachowania, Warszawa 2001, 53-69.

⁸ Ibidem.

⁹ K. Olbrycht, *O roli przykładu, wzoru, autorytetu i mistrza w wychowaniu osobowym*, Adam Marszałek, Toruń 2007, s. 42-43.

¹⁰ M. Dudzikowa, *Czy chcemy, czy nie, żyjemy w okresie autorytetu*, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze”, 2006, nr 6, s. 51.

¹¹ M. Dudzikowa, M. Czerepiak- Walczak (red.), *Wychowanie pojęcia- procesy- konteksty*, tom 3, GWP, Gdańsk 2007, s. 21.

stytucji, które powinny tego prawa bronić. Obserwujemy także kryzys innych instytucji, tak ważnych w społecznym życiu, jak szkoły czy nawet Kościoł. Spadł również prestiż tradycyjnie uznawanych autorytetów, tych najbliższych codziennego życia, jakim się cieszyli nauczyciele czy lekarze. Kryzys autorytetu jest zawsze pochodną kryzysu dotychczas cenionego i uznawanego systemu wartości. Do czynników niszczących autorytet należy przede wszystkim kryzys tożsamości współczesnego człowieka, jego mentalne zagubienie. Na skutek tego nasila się zjawisko lokalnościowości i sezonowości autorytetu. Występuje wyraźny niedostatek wybitnych postaci w życiu publicznym, których postawa mogłaby stanowić wzór dla dzisiejszej młodzieży. Tak więc kryzys autorytetu spowodowany jest także brakiem kandydatów na autentyczne autorytety lub brakiem społecznej potrzeby autorytetu¹².

4. ZADANIA EDUKACJI SPRZYJAJĄCE KSZTAŁTOWANIU KOMPETENCJI SPOŁECZNYCH U UCZNIÓW W OPARCIU O WARTOŚCI CHRZEŚCIJAŃSKIE

Najważniejszym składnikiem w przestrzeni międzyludzkiej jest społeczeństwo. Jest ono systemem społecznym, który trwa od pokoleń. Przemiany kulturowe i gospodarcze warunkują postępującą zmianę społeczną. Ta zaś wpływa na pojawienie się nowych wyzwań oraz oczekiwań stawianych młodemu pokoleniu. Priorytetową rolę w rozwoju współczesnego społeczeństwa odgrywają kompetencje społeczne. Proces edukacji ukazuje potrzebę nabywania i rozwoju wiadomości, umiejętności, kompetencji, zdolności i postaw, których młody człowiek będzie najbardziej potrzebował w dorosłym życiu i które odegrają znaczącą rolę w kształtowaniu się społeczeństwa opartego na wiedzy. Rola edukacji w tej kwestii sprowadza się do realizacji takich zadań, jak:

- kształcenie na rzecz demokracji (rozwój umiejętności podejmowania decyzji, doświadczenie samorządności, kształtowanie postawy zrozumienia i umiejętności wymaganych w demokracji obywatelskiej);
- kształcenie na rzecz wielokulturowości (rozwój i akceptacji i poszanowania różnorodności kultur oraz promowanie tolerancji, dialogu i współpracy na rzecz międzynarodowego pokoju);
- kształtowanie otwartości wobec mediów (uczenie korzystania ze środków masowego przekazu w sposób selektywny i wybiórczy, tak by czerpać z nich to co wartościowe);
- kształcenie na rzecz współistnienia (kształtowanie umiejętności życia w harmonii ze środowiskiem naturalnym, podejmowanie wysiłków na rzecz wyrównywania szans dzieci i dorosłych z różnych środowisk wychowawczych);
- kształcenie na rzecz piękna i natury;
- przygotowanie w toku kształcenia do służenia społeczności lokalnej (kształtowanie umiejętności identyfikowania się z tą społecznością, uczenie postaw altruistycznych, propagowanie działalności wolontariackiej)¹³.

¹² S. Jarmoszko, *Autorytet kontrowersje i aksjomaty*, Oficyna Wydawnicza ASPRA - JR, Warszawa 2000, s. 277-284.

¹³ J. Szempruch, *Rozwój kompetencji przedsiębiorczości w warunkach zmiany społecznej i edukacyjnej* [w:] Z. B. Gaś (red.), *Rozwój kompetencji kluczowych uczniów w gospodarce opartej na wiedzy: doświadczenia, najlepsze praktyki, perspektywy*, Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji, Lublin 2012, s. 79-83.

Efekty kształcenia w kierunku rozwoju kompetencji społecznych są zależne od współdziałania podmiotów, takich jak szkoła, rodzina i środowisko lokalne na rzecz rozwoju młodych obywateli naszego kraju. Wobec tego niezbędne jest oparcie formacji uczniów na uniwersalnych wartościach chrześcijańskich. Możliwość taką dają programy wychowawcze sporządzane przez poszczególne szkoły. Jeżeli znajdują się tam zapisy promujące w formacji młodych ludzi wartości patriotyczne i religijne, to ułatwi to kryształowanie się przyszłości młodego pokolenia w blasku prawdy piękna wynikającego z wnętrza jednostki. Realizacja założeń szkolnego programu wychowawczego opartego na wartościach chrześcijańskich powinna stać się wspólnym celem katechetów, nauczycieli i uczniów. Brak synchronizacji w tej kwestii może tylko zaszkodzić dobru wspólnemu, jakim jest właściwe wychowanie młodzieży¹⁴.

5. WYCHOWANIE OSOBOWE STYMULATOREM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI SPOŁECZNYCH MŁODEGO POKOLENIA

Wychowanie młodego człowieka zawsze odbywa się w odniesieniu do wartości. Tak naprawdę nie można mówić o wychowaniu, gdy nie ma w nim wartości. Wychowanie według Wincentego Okonia to „świadomie organizowana działalność społeczna, której celem jest wywoływanie zamierzonych zmian w osobowości człowieka. Zmiany te obejmują zarówno stronę poznawczą – instrumentalną, związaną z poznaniem rzeczywistości i umiejętnością oddziaływania na nią, jak i stronę aksjologiczną, która polega na kształtowaniu stosunku człowieka do świata i ludzi, jego postaw, układu wartości i celu życia (...)”¹⁵. Pod pojęciem wychowania osobowego kryje się wychowanie, mające na celu wspieranie rozwoju człowieka zgodnie z jego personalistyczną koncepcją. Gotowość dostrzegania wokół siebie pozytywnych innych, budzenie potrzeby ich poszukiwania, budowania relacji z nimi jako istotnego życiowo i rozwojowo doświadczenia jest priorytetowym celem wychowania. W sposób nierozzerwalny wiąże się z tym obecność drugiego człowieka, który uczestniczy w tym procesie między innymi przez przekaz słowny. Jednakże od takowego przekazu ważniejszy jest własny przykład i związane z nim relacje międzyludzkie. Jest to wychowanie do wartości osobowych, poprzez pośredni, a nawet bezpośredni kontakt z osobą, która realizuje i uosabia te wartości. Obserwacja i naśladowanie takiej osoby ułatwia poznanie i zrozumienie wartości, które są wyznacznikami jej postępowania¹⁶. Czym jest wychowanie w nauczaniu bł. Jana Pawła II? Papieskie spojrzenie na tę kwestię odnajdujemy w jednym z listów pasterskich, gdzie bł. Jan Paweł II jednocześnie stawia pytanie i udziela na nie odpowiedzi: „Na czym polega wychowanie? Wydaje się, że aby trafnie na to pytanie odpowiedzieć, nie można pominąć dwóch fundamentalnych prawd: po pierwsze, że człowiek powołany jest do życia w prawdzie i miłości; po drugie, że każdy urzeczywist-

¹⁴ W. Jedynak, Rodzina i szkoła na straży wartości chrześcijańskich [w:] <http://www.niedziela.pl/arttykul/957/nd/Rodzina-i-szkola-na-strazy-wartosci>, z dnia 19.12.2015r.

¹⁵ W. Okoń, *Słownik pedagogiczny*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1981, s. 347-348.

¹⁶ K. Olbrycht, *O roli przykładu, wzoru, autorytetu i mistrza w wychowaniu osobowym*, Adam Marszałek, Toruń 2007, s. 154-160.

nia siebie przez bezinteresowny dar z siebie samego. Odnosi się to zarówno do tych, którzy wychowują, jak i do tych którzy są wychowywani. Również i wychowanie jest procesem, w którym wzajemna komunია osób dochodzi do głosu w sposób szczególny. Wychowawca jest osobą, która rodzi w znaczeniu duchowym”¹⁷.

6. WARTOŚCI NADRZĘDNE W PROCESIE WYCHOWANIA

„Ważne są wybory oparte na wartościach. Wartości są bowiem podstawą, która nie tylko decyduje o Waszym życiu, ale także określa linie postępowania i strategię, które budują życie w społeczeństwie. Pamiętajcie też, że nie można oddzielać od siebie wartości osobistych i wartości społecznych”¹⁸.

Bł. Jan Paweł II

Odwołując się do nauczania bł. Jana Pawła II należy zauważyć fenomen wartości, które stanowią o człowieku jako osobie. Wartości są budulcami wewnętrznej sfery każdej jednostki. Stwarzają jej szanse pokonania barier czy wyjścia z różnorodnych kryzysów. Niejednokrotnie młody człowiek jest zmuszony dokonać hierarchizacji wartości. Wówczas stając przed problemem wyboru, które wartości traktować jako najbardziej istotne: wartości konsumpcyjne, materialne czy wartości moralne, wyznaczające stosunek do drugiego człowieka oraz do samego siebie. W procesie wychowawczym owe wybory stają się bardziej zobrazowane i uściślone. Wychowanie samo w sobie jest wartością naczelną w życiu jednostki. Jednakże ważne jest, by równocześnie kierowało do wartości, które pozwalają wychowankowi bardziej zrozumieć siebie, drugiego i świat. Bł. Jan Paweł II u źródeł wychowania stawiał takie wartości, jak: prawda, wolność, cielesność i godność osoby ludzkiej¹⁹. Wychowanie do wartości jest ściśle powiązane z osobą i wartościami jakie ona reprezentuje. Na początku należy wymienić wartości, które stanowi sam człowiek. Są nimi: godność, rozumność i wolność. Następnie - wartości powiązane z osobowym człowieczeństwem: prawda, dobro, piękno oraz wartości sakralne. Ponadto wychowanie dąży do wspomaganie wychowanka w zakresie urzeczywistniania wartości zabezpieczających osobowe życie. Wśród nich należy wymienić: pokój, wolność, sprawiedliwość i solidarność. Priorytetowym celem wychowania osobowego jest wychowanie do wartości wyznaczających osobowe spełnianie siebie dzięki ofiarowaniu innym swej miłości. Do tej kategorii wartości zalicza się: odpowiedzialność nie tylko za siebie, ale też za bliźnich, gotowość do bezinteresownej pomocy innym, miłość osobową oraz hojność²⁰. Bł. Jan Paweł II kluczową rolę w wychowaniu do wartości młodego pokolenia przypisywał autorytetom, czyli osobom doskonałym moralnie lub dążącym do takowej doskonałości. Postulował, iż w prawdziwym wycho-

¹⁷ P. Piwowarczyk, *Wychowanie dzieci i młodzieży w nauczaniu Jana Pawła II* [w:] E. Bielecki, M. Ciosek (red.) *Edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna wyzwaniem dla nauczycieli i wychowawców nowego wieku*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2012, s. 73.

¹⁸ Jan Paweł II [w:] „*Orędzie na XVIII Światowy Dzień Pokoju (1.01.1985)*”, *Wy jesteście moją nadzieją. Wybór wypowiedzi Ojca Świętego Jana Pawła II do młodzieży*, Warszawa 1991, s. 144

¹⁹ J. Matalski, *Model wychowania w nauczaniu bł. Jana Pawła II* [w:] „*Verbum Vitae*” nr 21 (2012), s. 260.

²⁰ K. Olbrycht, *O roli przykładu, wzoru, autorytetu i mistrza*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2007, s. 160-161.

waniu nie może zabraknąć odniesienia do wartości. Zwracał uwagę głównie na wartość życia każdego człowieka, jego osobową godność. Jan Paweł II podstawą wychowania uczynił obustronny szacunek w relacji dziecko – autorytet. Młody człowiek buduje swoje poglądy na różne kwestie, w tym społeczne, religijne czy polityczne poprzez naśladownictwo osób znaczących z punktu widzenia wychowawczego²¹.

7. WARTOŚCI CHRZEŚCIJAŃSKIE WYZNACZNIKIEM HARMONIJNEGO ROZWOJU MŁODEGO POKOLENIA

Człowiek jest istotą społeczną. Żyje i działa wśród ludzi, którzy wpływają na jego życie. Zachodzi także sprzężenie zwrotne, on sam również wpływa na innych. Oddzielenie tego, co zawdzięczamy sobie w procesie wychowania, od tego co bezpośrednio lub pośrednio zawdzięczamy innym jest zadaniem bardzo trudnym. W czasach, gdy środki masowego przekazu nagłaśniają kryzys autorytetów, kryzys wartości należy skupić się na wychowaniu młodego pokolenia ku wartościom-wartościom chrześcijańskim. W tym aspekcie szczególnie aktualne są przesłania bł. Jana Pawła II. Ten wielki sercem i duchem Człowiek dostrzegł w nas ludziach wartości, które nie mogą nigdy zaniknąć. Ważne, jest by całe społeczeństwo zrozumiało fenomen wychowania do wartości i potrafiło urzeczywistniać je wychowując młode pokolenie. Ponadto istotne jest, by proces wychowawczy uwzględniał idee samowychowania. Kształtowanie kompetencji społecznych bez uwzględnienia wartości chrześcijańskich jest jak dryfowanie po wzburzonym morzu. Zarówno wychowanie, jak i wspomniane kształtowanie kompetencji młodego pokolenia winno prowadzić do głębi człowieczeństwa. Właściwa hierarchia wartości, na czele z wartościami chrześcijańskimi zapewnia życie oparte na autentyczności i praworządności. W innym wypadku może dojść do degradacji i dehumanizacji egzystencji człowieka²². Powszechnie twierdzi się, iż wartości chrześcijańskie to głównie wartości religijno-moralne, związane z osobą ludzką i wspólnotą kościelną, iż to wartości osobowe i wspólnotwórcze. Jednakże należy podkreślić, iż wartości chrześcijańskie, wynikają z natury ludzkiej, zawierają w sobie wartości ogólnoludzkie, wzmocnione przez Dekalog, a odkrywane przez rozum. Świat, w którym żyjemy jest światem wartości, a nasza egzystencja stanowi proces ich realizacji.

8. PATRIOTYZM

„Patriotyzm to osobista odpowiedzialność za kraj, naród i rodaków. Prawdziwego patriotyzmu nie da się zbudować bez Boga - na bazie ludzkich postaw odrzucających wiarę”. P. Libera²³.

Czytamy na jednej ze stron internetowych, iż *„Patriotyzm młodym ludziom kojarzy się przede wszystkim z poświęceniem i bohaterską postawą ich dziadków podczas II wojny światowej, bądź rodziców w trudnych czasach komunistycznych. Oni, by móc żyć w wolnej*

²¹ K. Olbrycht, *Autorytet Jana Pawła II w wychowaniu dziecka*, „Wychowawca”, 2010, nr 4 (208), s. 5.

²² P. Burak, *Wychowanie droga do wartości w nauczaniu bł. Jana Pawła II* [w:] J. Zimny (red.) *Musimy od siebie wymagać*, Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Stalowa Wola 2014, s. 305.

²³ P. Libera [w:] <http://ecytaty.pl/patriotyzm/patriotyzm-to-osobista.html>, z dnia 23.12.2015r.

*Polsce, niejednokrotnie tracili życie lub zdrowie, byli gotowi poświęcić wszystko, co mieli najcenniejszego w imię Polski*²⁴. Jednakże należy zastanowić się czym jest patriotyzm dzisiaj? Czy nadal jest wartością priorytetową, a może zapomnianym przymiotem? Dzisiejsza młodzież, w świetle medialnych przekazów, niejednokrotnie zapomina o swojej roli w budowaniu ojczyzny. Bezrobocie, konsumpcjonizm i wynikające z nich migracje przyczyniają się do tego, że wielu młodych Polaków nie potrafi określić swojego miejsca na świecie. Dziś inaczej patrzy się na takie pojęcia jak naród, honor, ojczyzna czy patriotyzm. Coraz częściej miłość do Ojczyzny postrzegana jest jako niemożliwa – nie zawsze zgadzamy się decyzjami władz, buntujemy się na wieść o różnych aferach z udziałem osób publicznych, przeinaczeniach historycznych na użytek bieżącej polityki, czy tragediach, jakie w wyniku działań urzędników doświadcza tysiące obywateli. Warto dodać, iż patriotyzm, mimo wymownego brzmienia, nie oznacza jedynie heroicznych czynów. Jest wartością, dzięki której ukazujemy miłość do swojego regionu, kraju, ale też i obywateli. Wyraża się przez to pielęgnowanie wiedzy o kulturze i historii kraju, kultywowanie świąt narodowych, udział w sferze politycznej czy też dbałość o środowisko naturalne.

PODSUMOWANIE

Rola kompetencji społecznych w życiu młodego człowieka jest istotna. Ułatwia radzenie sobie w złożonych sytuacjach społecznych i przełamywanie strachu przed wchodzeniem w bliskie relacje z ludźmi spoza kręgu rodziny czy bliskich znajomych. Ważne jest, by kształtowany były w oparciu o wartości chrześcijańskie. Rozumie się przez to między innymi poszanowanie potencjalnych autorytetów, osób dających przykład do służenia dobru publicznemu, sprawiedliwości społecznej, poszanowaniu godności, wolności, demokracji. Kompetencje społeczne są bardzo trudne do nauki, ponieważ często wiążą się z pewną wrażliwością społeczną, otwartością na drugiego człowieka, empatią, asertywnością czy umiejętnościami interpersonalnymi. Jednakże odpowiednie ich kształtowanie, już od najmłodszych lat, może przynieść zaskakujące efekty²⁵.

STRESZCZENIE

Współczesność kładzie ogromny nacisk na aspekt kształcenia kompetencji społecznych wśród młodego pokolenia. Właściwa edukacja i wychowanie młodego pokolenia w duchu wartości chrześcijańskich jest konieczne, by „credo” dzieła wychowawczego nie stanowił relatywizm i zatracanie ducha prawdy. Efekty kształcenia w tym zakresie są zależne od współdziałania podmiotów, współdziałania szkoły, rodziny i środowiska lokalnego na rzecz rozwoju młodych obywateli. W zakresie funkcjonowania jednostki istnieją liczne płaszczyzny na jakich można zaobserwować działanie kompetencji społecznych. Artykuł porusza kwestie zarówno teoretyczne, jak i praktyczne związane z kształtowaniem kompetencji społecznych wśród młodych ludzi w oparciu o wartości chrześcijańskie.

²⁴ <http://wypracowania24.pl/wos/1235/patriotyzm-w-dzisiejszych-czasach>, z dnia 23.12.2015r.

²⁵ A. Jagiełło-Rusiłowski, *Fiński model kształcenia i oceniania kompetencji społecznych - inspiracje dla polskich interesariuszy szkolnictwa wyższego*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2011, s. 12.

SUMMARY

Social competence in fire or on the role of christian values in the life of youth.

Coincidence puts great emphasis on the aspect of learning social skills among the younger generation. Proper education and upbringing of the young generation in the spirit of Christian values is necessary to “creed” of the work of education was not a relativism and losing the spirit of truth. Learning outcomes in this area are dependent on the cooperation of entities, cooperation of school, family and the local environment for the development of young people. As regards the functioning of the unit, there are many planes on which one can observe the operation of social competence. The article raises issues both theoretical and practical associated with the formation of social competence among young people based on Christian values.

BIBLIOGRAFIA

Źródła:

Bł. Jan Paweł II [w:] List do rodzin (*Gratissimam sane*) z okazji roku rodziny 1994.

Jan Paweł II [w:] „Orędzie na XVIII Światowy Dzień Pokoju (1.01.1985)”, *Wy jesteście moją nadzieją. Wybór wypowiedzi Ojca Świętego Jana Pawła II do młodzieży*, Warszawa 1991

Madalińska- Michalak J., *Kompetencje emocjonalne nauczyciela*, Wolters Kluwer, Warszawa 2012.

Okoń W., *Nowy słownik pedagogiczny*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1981.

Opracowania:

Burak P., *Wychowanie droga do wartości w nauczaniu bł. Jana Pawła II* [w:] J. Zimny (red.) *Musimy od siebie wymagać*, Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Stalowa Wola 2014

Jagiello- Rusiłowski A., *Fiński model kształcenia i oceniania kompetencji społecznych- inspiracje dla polskich interesariuszy szkolnictwa wyższego*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2011

Jedynak W., *Rodzina i szkoła na straży wartości chrześcijańskich* [w:] <http://www.niedziela.pl/artukul/957/nd/Rodzina-i-szkola-na-strazy-wartosci>

Jarmoszko S., *Autorytet kontrowersje i aksjomaty*, Oficyna Wydawnicza ASPRA - JR, Warszawa

Libera P. [w:] <http://ecytaty.pl/patriotyzm/patriotyzm-to-osobista.html>

Matczak A., *Temperament a kompetencje społeczne* [w:] W. Ciarkowska, A. Matczak (red.), *Psychologia różnic indywidualnych: wybrane badania inspirowane Regulacyjną Teorią Temperamentu Profesora Jana Strelaua*, Uniwersytet Warszawski Interdyscyplinarne Centrum Genetyki Zachowania, Warszawa 2001.

Olbrycht K., *O roli przykładu, wzoru, autorytetu i mistrza w wychowaniu osobowym*, Adam Marszałek, Toruń 2007

Piwowarczyk P., *Wychowanie dzieci i młodzieży w nauczaniu Jana Pawła II* [w:] E. Bielecki, M. Ciosek (red.) *Edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna wyzwaniem dla nauczycieli i wychowawców nowego wieku*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2012

Szempruch, *Rozwój kompetencji przedsiębiorczości w warunkach zmiany społecznej i edukacyjnej* [w:] Z. B. Gaś (red.), *Rozwój kompetencji kluczowych uczniów w gospodarce opartej na wiedzy: doświadczenia, najlepsze praktyki, perspektywy*, Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji, Lublin 2012

Wiszejko-Wierzbicka D., *Kompetencje społeczne –rozpoznanie i rozwój* [w:] projektmłodzież.pl/wp-content/plugins/download.../download.php?id=5.

<http://wypracowania24.pl/wos/1235/patriotyzm-w-dzisiejszych-czasach>

*Przyjaźń polsko-węgierska trwa. Spotkanie grup studenckich w Stalowej Woli.
Stalowa Wola – 19.10.2015 roku*